

REDEMOS

RECONFIGURING EU DEMOCRACY
SUPPORT. TOWARDS A SUSTAINED
DEMOS IN THE EU'S EASTERN
NEIGHBOURHOOD

Քաղաքականության համառոտագիր 2

Ռազմավարական հստակություն և վճռականություն.
դիմակայությունը Ռուսաստանին Եվրոպական
հարևանությունում

Իգոր Գրեցկի
Մայիս, 2025

Funded by
the European Union

The REDEMOS project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation programme under grant agreement No 101061738. The Associated Partner University of Surrey has received funding from UK Research and Innovation (UKRI) under the UK government's Horizon Europe funding guarantee under grant number 10040721. The Associated Partner University of St. Gallen has received funding from the Swiss State Secretariat for Education, Research and Innovation (SERI). Views and opinions expressed are, however, those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union, UKRI and SERI. Neither the European Union nor UKRI or SERI can be held responsible for them.

Իրավիճակի նկարագրում

Ռուսաստանի քաղաքական վերնախավը Խորհրդային Միության փլուզումը մշտապես ընկալել է ոչ թե որպես ժողովրդավարացման լայնածավալ գործընթաց սկսելու հնարավորություն, այլ որպես ԽՍՀՄ-ի պարտության մարմնացում և հետևաբար՝ Արևմուտքի հաղթանակ ստոր պատերազմում: Ընդհանուր առմամբ, հարևան փոքր և միջին պետությունները Կրեմլի կողմից դիտարկվում են որպես մեծ տերությունների ազդեցությանը ենթակա օբյեկտներ, այն դեպքում, երբ մասնավորապես ԵՄ արևելյան հարևանությունը համարվում է Ռուսաստանի «հատուկ պատասխանատվության» բացառիկ տարածք և ըստ այդմ՝ նրա ինքնընկալվող գերտերության կարգավիճակի անբաժանելի բաղադրիչ:

Փաստորեն, Ռուսաստանը որդեգրել է «սահմանափակ սուվերենության» խորհրդային հին հայեցակարգը՝ բացահայտորեն մերժելով ԵՄ արևելյան հարևանության երկրների՝ իրենց արտաքին քաղաքականության ուղղությունը ինքնուրույն որոշելու իրավունքը: Այս մոտեցումը դրսևորվել է Վրաստանի և Ուկրաինայի նկատմամբ Ռուսաստանի ռազմական ագրեսիայով, ինչպես նաև նրա հիբրիդային, ապակայունացնող գործունեությամբ՝ ուղղված ԵՄ արևելյան հարևանության յուրաքանչյուր երկրի: Ավելին, Կրեմլի 2021 թվականի դեկտեմբերի 17-ի վերջնագիրն Արևմուտքին՝ Ռուսաստանին իրավական անվտանգության երաշխիքներ տրամադրելու պահանջով, վկայում է, որ նրա աշխարհաքաղաքական հավակնությունները տարածվում են ԵՄ արևելյան հարևանության սահմաններից շատ ավելի հեռու: Այս պայմաններում ԵՄ անդամ պետությունները պետք է հարմարեցնեն իրենց արտաքին քաղաքականությունը՝ սեփական անվտանգությունն ամրապնդելու նպատակով, ինչպես նաև օգնեն ԵՄ արևելյան հարևանության երկրներին՝ դիմակայելու Ռուսաստանի փորձերին, որոնք միտված են խաթարելու նրանց ինքնիշխանությունն ու տարածքային ամբողջականությունը:

Հիմնական եզրակացություններ

- ▶ ԵՄ-ի արևելյան հարևանության երկրների նկատմամբ Ռուսաստանի մոտեցման գլխավոր նպատակն այդ երկրների ինքնիշխանության խաթարումն է, ինչպես նաև նրանց և՛ ներքին, և՛ արտաքին քաղաքականության որոշումների նկատմամբ արդյունավետ վերահսկողության հաստատումը:
- ▶ Ռուսաստանի կառավարությունը գործում է ըստ այն ենթադրության, որ աշխարհաքաղաքական պայքարում հաղթում են ոչ թե տնտեսական ավելի մեծ ներուժ և բարձր ՀՆԱ ունեցողները, այլ նրանք, ովքեր գերիշխում են տեղեկատվական տարածքում և հաջողությամբ են պարտադրում իրենց աշխարհայացքը հակառակորդներին:
- ▶ Մոսկվան ավելի բարեհաճ է ԵՄ արևելյան հարևանության այն երկրների նկատմամբ, որոնք ցուցաբերում են բացահայտ հավատարմություն, չեն վիճարկում Ռուսաստանի աշխարհաքաղաքական գերիշխանությունը և դիրքորոշված են Արևմուտքի դեմ: Եվ հակառակը, այն փորձում է հնարավորինս շատ խնդիրներ ստեղծել ԵՄ և ՆԱՏՕ ինտեգրմանը բացահայտորեն ձգտող կառավարությունների համար՝ առաջարկելով նախապես պատրաստված լուծումներ քաղաքական զիջումների դիմաց:
- ▶ Այն երկրներում, որտեղ առկա են քաղաքական մրցակցությունն ու մամուլի ազատությունը, Ռուսաստանը ուժեղացնում է ճնշումը անհնազանդ վերնախավի նկատմամբ՝ հիմնելով կամ ֆինանսավորելով ռուսամետ քաղաքական կուսակցություններ և ստեղծելով ՋԼՄ-ներ՝ հակաարևմտյան նարատիվների տարածման և ուժեղացման նպատակով:
- ▶ Կրեմլը փորձում է արտաքին քաղաքական առավելություններ ստանալ ԵՄ արևելյան հարևանության երկրներում՝ օգտագործելով նրանց քաղաքական և սոցիալական ինստիտուտների թույլ կողմերը, ինչպես նաև վարկաբեկելով եվրոպական ինտեգրման գաղափարը:
- ▶ ԵՄ-ի արևելյան հարևանության երկրների նկատմամբ Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականությունը առանձնանում է ուժեղ ինտեգրայով և քիչ հավանական է, որ առնվազն միջնաժամկետ հեռանկարում էապես կփոխվի, քանի որ նրա արտաքին գործունեությունը խորապես արմատավորված է Ռուսաստանի քաղաքական համակարգի ինստիտուցիոնալ առանձնահատուկ կազմում, հասարակական կառուցվածքում և տնտեսական մոդելում:

Քաղաքականության վերաբերյալ առաջարկներ

- **Եվրոպան՝ որպես անվտանգության երաշխավոր:** Անհրաժեշտ է մշակել ներդրումային երկարաժամկետ ռազմավարություններ, որոնք կներառեն ինչպես ԵՄ ռազմաարդյունաբերական ոլորտը, այնպես էլ ԵՄ արևելյան հարևանության այն երկրների կոշտ անվտանգության ենթակառուցվածքները, որոնք ձգտում են ավելի սերտ կապեր ունենալ ԵՄ-ի հետ: Միաժամանակ, առանցքային նշանակություն ունեն ԵՄ-ի և ՆԱՏՕ-ի հետ այդ երկրների ինտեգրման արագացումը, ինչպես նաև էներգիայի և էլեկտրաէներգիայի մատակարարման ցանցերի դիվերսիֆիկացմանն ուղղված ներդրումների ավելացումը:
- **Ռազմավարական նոր ուղերձներ:** Ռուսաստանի՝ Ուկրաինա ներխուժումից հետո ԵՄ շատ երկրների արտաքին քաղաքականության մեջ Ռուսաստանի ընկալման զգալի տեղաշարժ է տեղի ունեցել: Նախկինում մարտահրավերներով լի գործընկեր համարվող Ռուսաստանն այժմ ավելի իրատեսորեն գնահատվում է որպես եվրոպական անվտանգության երկարաժամկետ սպառնալիք: Անհրաժեշտ է, որ այս միտումն արտացոլվի Ռուսաստանի և Արևելյան գործընկերության երկրների վերաբերյալ ԵՄ-ի նորացված համատեղ ռազմավարությունում, որը պետք է շրջանցի ինքնապարտադրված «կարմիր գծերը» և չցուցաբերի վախ Ռուսաստանի նկատմամբ: Գործնականում կարևոր է շտաբնորոտել զենքի մատակարարումները Ուկրաինա դրանց տարածքային օգտագործման վերաբերյալ արհեստական սահմանափակումներով: Ավելին, արևմտյան կառավարությունները պետք է նվազեցնեն իրենց զգալունությունը Կրեմլի միջուկային շանտաժի նկատմամբ: Ռուսաստանի վերաբերյալ Արևմուտքի երկմտանքն ու անորոշությունը միայն խթանում են Պուտինի ձգտումը՝ բարձրացնելու խաղաղությունները:
- **Ոչ մի «մոխրագույն գոտի» Եվրոպայում:** Այս սկզբունքը պետք է դառնա արևելյան հարևանության ուղղությամբ ԵՄ արտաքին քաղաքականության հիմնարար հենասյունը: Նշված կանոնից շեղումը՝ Կրեմլի հետ փոխզիջումային համաձայնությունների հասնելու հույսով՝ հարևան երկրների ինքնիշխանության հաշվին, կարող է ի վերջո հանգեցնել Եվրոպայի ռազմավարական պարտության: Անհրաժեշտ է ապահովել, որ ԵՄ արևելյան հարևանության այն երկրները, որոնք ձգտում են եվրոպական ինտեգրման և առաջընթաց են գրանցում իրենց քաղաքական և սոցիալական ինստիտուտների բարեփոխումներում չնան միայնակ ռեզիստանսական Ռուսաստանի սպառնալիքների ներքո:
- **Զրոյական հանդուրժողականություն ռուսական քարոզչության նկատմամբ:** Զգոնությունը պարտադիր է, եթե նպատակը ԵՄ տեղեկատվական դաշտում ռուսական քարոզչության ազդեցությունը կանխելն է, և անհրաժեշտ է խթանել նմանատիպ գործելաճը ԵՄ արևելյան հարևանության երկրներում: ԵՄ անդամ և ԵՄ անդամության թեկնածու երկրներում ռուսական նարատիվների տարածման դեմ պայքարի համատեղ ջանքերը կարևոր են: Այն պետք է խթանվի կրթական ժամանակակից ծրագրերի իրականացմամբ՝ ուղղված կրթական բոլոր մակարդակներում քննադատական մտածողության և թվային գրագիտության զարգացմանը: Ավելին, անհրաժեշտ է կատարելագործել ԵՄ տարածքում ատելության խոսք և ապատեղեկատվություն տարածող ռուսական լրատվամիջոցների գործունեության կասեցմանն ուղղված համապատասխան ընթացակարգերը: Բացառել այն իրավիճակները, երբ Կրեմլի քարոզչական հեռուստատալիքները արգելված կլինեն որոշ երկրներում, միևնույն ժամանակ կշարունակեն անսահմանափակ հասանելիություն ունենալ այլ երկրների լսարանների համար:

Ամբողջական հետազոտությունը՝ **ՌԵԴԵՄՈՍ** աշխատանքային փաստաթուղթ 7.2.

ԵՄ-ի արևելյան հարևանության երկրների նորմերի նկատմամբ հավակնորդների նարատիվները, հասանելի է հետևյալ հղումով՝ <https://redemos.eu/resources/publications/workin-g-papers/>

**REDEMOS: REconfiguring EU DEMOcracy Support.
Towards a sustained demos in the EU's Eastern Neighbourhood**

REDEMOS- 101061738
HORIZON-CL2-2021-DEMOCRACY-01-04

Dr Mădălina Dobrescu, NTNU
info@redemos.eu

 redemos.eu   [@REDEMOS_eu](https://twitter.com/REDEMOS_eu)   [REDEMOS Horizon Europe Project](https://www.linkedin.com/company/redemos/)